

2.
2

DE
PHTHISI PURULENTA

DISSERTATIO

QVAM

SVMMI NVMINIS AVSPICIO

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS
MEDICAE

PRO SVMMIS

IN

MEDICINA ATQVE CHIRVURGIA
HONORIBVS CAPESSENDIS

PVBLYCO EXAMINI SVBMITTIT

THEOPHILVS RICHARDVS FRANK

LIPPEHNA NEOMARCHICVS.

D. ~~XIX~~ MAII MDCCCLXXXVI.

ERLANGAE

TYPIS HILPERTIANIS.

Cuius rei non est certa cognitio, eius opinio
certum reperire remedium non potest.

CELSVS.

ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO

DOMINO

DOMINO

CAROLO GEORGIO HENRICO
COMITI AB HOYM

POTENT. BORVSSORVM REGIS TAM IN MILITARIBVS
QVAM ALIIS REBVS PVBLICIS ADMINISTRO INTIMO
CAMERAE FVNDOR. REGIORVM IN TERRIS SILESIAE
ATQVE BORVSSIAE MERIDIONAL. PRAESIDI PRINCIPI
AQVILAE NIGRAE ATQVE RVBRAE ORDINIS EQVITI
ACADEMIAE REGIAE SCIENTIARVM SOD. HONORARIO
DYNASTAE DITIONVM DYRENFVRT, WAHREN
GLOSCHKAV, GENSERAV, PABLOTZ
CET. CET.

FAVTORI SVO

SVBMISSA COLENDO.

HAS STVDII MEDICI PRIMITIAS

SVMMA REVERENTIA DVCTVS

BENEFICIORVMQVE CLEMENTISSIME

IN SE COLLATORVM SENSV

INCITATVS

PIA DEVOTISSIMAQVE MENTE

CONSECRAT

THEOPHILVS RICHARDVS FRANK

A V C T O R .

Praefatio.

Cogitanti mihi de materia, quam ad Doctoris gradum, modo a majoribus instituto, rite obtinendum, publice pertractem, in mentem venit, de morbo scribere, cujus aspectus medicum, proli dolor! ad tristem limitum artis suae cognitionem cogit, de Phthisi nempe purulenta.

Inprimis contemplanti, quid medicorum nostri aevi plures, chemiam colentes, hac de re nuperrime dixerint, ad eam persequendam animus mihi incenditur; quamquam minime ignorem, materiam scribendime elegisse, doctissimorum virorum trutinam jamjam agitatam, measque vires longissime superantem.

Cum autem virium exercitatio, cum earum tenuitatis conscientia conjuncta, a reprehensione

— — — — —

temeritatis absit, atque rei magnitudo ne timorem quidem abstertere, sed potius ad eam tanto majori cura investigandam excitare debeat; sperare atque confidere licet, neminem futurum esse, qui mihi hujus argumenti delectum vitio vertat.

Quantum interim in eo explicando praestiterim, penes scientiae reiique peritos sit judicium; a quibus nil nisi hoc peto, ut nunquam non sint memores, me longe alienissimum esse, et ab illis, qui novis a se inventis gloriantur, et a temerario consilio, de re, a me tractata, decernendi; cum potius ea tantum dicturus sim, sine praeconceptione, partisque studio, quae et optima, et rationi consentanea mihi videantur.

§. 1.

Visceris alicujus corporis animati exulcerationem, cum febre hectica conjunctam, phthifios nomine insignimus. Quare si pulmonum substantia pure consumitur, statum hunc morbosum phthifin pulmonalem purulentam seu exulceratam vocamus.

§. 2.

Morbus hic, perniciosissimis tristissimisque, qui genus humanum infestant, jure adnumerandus, cui fanando, plurimis in casibus, omnis medicorum ars, omnis medicamentorum exactissima applicatio, omnisque naturae praestantia impares sunt, tribus inter se diversis decurrit stadiis. Primum, inflammatione pulmonum, vel aperta, vel occulta, primas quasi ad morbum constituendum lineas ducit. Dolores oriuntur vagi, interdum quoque fixi in sterni regione,

vel comprimentes, vel pungentes,
 mox evanescentes, mox redeuntes.
 Respiratio suppressa, difficilis, anxiosa;
 tussis interrupta, inspiratione profunda
 facile revocanda, situ decumbente
 aucta, nunc sine sputo excreto, nunc
 cum mucositate dulci salina, puri simili,
 rejecto conjuncta; vox aspera evadit,
 rauca, sonansque; lingua pura vel
 mucositate levi albida inquinata; pulsus
 debilis, parvus, tamen fere naturalis,
 interdum paululum justo celerior;
 appetitus minime laesus. Nunc stadium
 regnare incipit alterum, atque
 cum eo febris, morbo superveniens,
 hectica, lenta, bis quotidie, post
 prandium atque coenam, exacerbescens.
 Incitabilitatis auctae, incitamentique
 continentis adsunt signa. Pulsus celer,
 duriusculus, compressus; calor perdurans,
 ab aegrotis vix percipiendus, tangenti
 vero urens, praecipue manus volam
 pedisque plantam afficiens; lingua rosea¹⁾,
 purpurea, rubiginosa²⁾; fauces rubedine lu-
 xu-

1) VOGEL *Handbuch der prakt. Arzneiwiss.* 2 B. pag. 224.

2) SELLE *Medicina clinica.* p. 305.

xuriante tinctae apparent³⁾; cutis sicca; facies hippocratica; genarum altera sive utraque rubore circumscripto, induta; caruncula lacrymalis, in cantho oculi interno collocata, plus solito rubra⁴⁾; respiratio magis anxiosa; tussi aucta, execrabilis pus excreatur flavescens, griseum, virescens, sanguine commixtum, foetidumque; horripilationes frequentes; fitis magna; appetitus haud imminutus; alvi retentio, somnusque inquietus, non reficiens. Tandem colliquationis signa sese ostendunt, atque tertium significant stadium. Puris ejectio accrescit, et aegrotus expirans foetorem diffundit; alvi profluvium exoritur; urina copiosior excernitur, et quiescens crustam unguinosam, coloratam, sedimentumque albidum, rubescens, mucoso - purulentum conspectui objicit; sudores nocturni matutinique aegrotum angunt; pulsus acceleratur usque ad 140 ictus in minuto primo; febris exacerbationes

A 5 in-

3) REID Essay on Phthisis pulmonal. pag. 19.

4) REID. l. c. p. 13.

inter se confluunt; animi laetitia exstinguitur; vires, omnesque corporis partes musculares decrefcunt, et macies, fenfim fenfimque glifcens, totam machinam exficcat, ita ut oculi in orbitae fundum retrahantur, offaque cute fola obducta efle videantur; pedes tantum manusque intumefcunt; unguis incurvantur atque capilli fece-
dunt. Et hoc modo mifer, lento gradu, ad interitum properat, vitae amore, fpem fanationis numquam amittente, incenfus, dum animi deliquia iterata, terribilem mortis imaginem oculis ejus, jamjam claudendis, femper oftendunt. Aphthae tandem linguam cavumque oris inveftiunt; et vitae flammula, vix adhuc emicans, tali lenitate exftinguitur, ut animam exspirantem adfipienti, mortem fomni fratrem efle, omnino perfuadeatur. Semper fere morbus hic curfum, a modo defcripto non defleatentem, nifi reduviam cures, regulariter abfolvit, ita ut phaenomena in fubjectis phthifi purulenta laborantibus variis, a me, tam in nofocomico clinico Berolini, quam praeterea aliis in locis obser-
va-

vatis, paene eadem invenerim. Interdum etiam suffocatio, vomica praecipua disrupta, vel haemorrhagia vatorum pulmonalium, pure acri erosorum, exorta, rarius anxietates motusque convulsivi lenes miserum morti tradunt.

§. 3.

Causa morbi proxima nulla alia est, nisi pulmonum exulceratio, quae a causis remotis variis producitur.

- I) Prima praecipuaque omnium dispositio est peculiaris, congenita, cujus signa sunt:
- a) Corpus celeriter efflorescens⁵⁾, praelongum, tenue, musculis gracilibus praeditum⁶⁾.
 - β) Facies oblonga, tenera, genis rubris⁷⁾, labiis purpureis.
 - γ) Den-

5) FRITZE *Annal. d. clin. Instit. zu Berlin.* I H. p. 62.

6) WINTRINGHAM *Com. Nefol.* §. 28.

7) SELLE l. c. p. 305. PORTAL *Esprit des Journeaux.* 1792. Mars p. 362. SACHTLEBEN *Med. clin. d. auszechr. Krankh.* p. 19.

- γ) Dentes lactei, semipellucidi⁸⁾.
 δ) Collum elongatum, tenue⁹⁾,
 humeri elevati, thorax planus,
 angustus.
 ε) Homines fibris irritabilibus,
 mente agili, luxuriante¹⁰⁾,
 animoque pathematibus facile
 perturbando, praediti.
 ζ) Ad anginas, dolores dentium
 rheumaticos, nec non haemor-
 rhagias, imprimis narium¹¹⁾,
 haemoptyses atque haemor-
 rhoides proclives¹²⁾. Et tan-
 dem
 η) parentes phthifici.

Dispositio haec ad omnes causas,
 phthisin inducentes, recipiendas per-
 apta, in aetate juvenili a decimo quin-

8) CAMPER *Samml. auserl. Abhandl. f. prakt. Aerzt.* I B. p. 42.

9) FRITZE *l. c.* p. 62.

10) FRITZE *ibidem.*

11) BEDDOES *med. Schrift. a. d. Engl.*
 I B. p. 134.

12) SELLE *l. c.* p. 305.

quinto usque ad annum trigefimum sextum praecipue regnat, omnique modo attendenda est.

II) Contagium. Nostro tempore; an hoc fieri possit? nemo forsitan interrogabit, cum virorum, omnem fidem merentium, experientia, phthifin contagio communicari, extra dubitationem posuerit. Quod affirmant GALENUS¹³⁾, VAN SWIETEN¹⁴⁾, MORGAGNI¹⁵⁾, KLEINIUS¹⁶⁾, MARET¹⁷⁾, RAULIN¹⁸⁾, et medici Italiae celeberrimi¹⁹⁾. SARCONE²⁰⁾ phthifin pulmonalem contagium ap-

13) de differ. puls. l. i. c. 2.

14) Commentar. Tom. 4. p. 72.

15) de sedib. et caus. morb. ep. 22. n. 3.

16) Interpr. clinic. p. 232.

17) Esprit de Journ. 1779. Mars.

18) *von der Lungensucht.* a. d. Franz. T. I. p. 22.

19) Magazino Toscano. T. I. V. I. p. 468.

20) *von den Kinderpokken.* a. d. Ital. von LENTIN. p. 468.

appellat, tangendo atque effluendo sese propagans, in primis ubi fomes aliquis excipiens existit; epidemice vero illam grassari, negat. FOURNIER ²¹⁾ exemplum memoriae prodidit, nutricem, ut videbatur, sanam, cui Anglus quidam phthificus lac e mammis exsugerat, in phthisin pulmonalem indicisse, brevique tempore morte consumptam esse. Plura FRITZIUS ²²⁾ et WICHMANUS ²³⁾ memorant, ita ut de contagiosa indole hujus morbi dubitare minime liceat, etsi nonnulli medicorum, v. c. COCHI et CASTELLANI, eam negarunt, hic ex ea potissimum ratione, quod pulmonum pus, a pure in alio corporis loco exorto, non discrepet. An vero phthisis, homines, in eodem loco cum aegrotis habitantes, hoc affecto, cum primis communi poculo cum eo utentes,

21) Observat. sur la nat. les caus. et le traitement de la fièvre lent.

22) *Med. Annal.* 1-H. p. 231.

23) *Hanov. Magaz.* 1780. St. 51.

tes, adoriri queat? nec affirmare, nec negare ausim; cum tantum e factis pateat, illam solummodo vestibus, lecto, thalamo, mammarumque exsuctione contagii vim exercere. In eadem tamen sum sententia cum VOGELIO ²⁴⁾ et SACHTLEBEN ²⁵⁾, dispositione suprascripta semper ad hunc morbum recipiendum opus esse.

III) Omnia quae pulmones exulcerare, et metastases purulentas ex aliis locis in hos transferre valent.

α) Omnes pulmonum, pleurae, bronchiorum, mediastini, diaphragmatis &c. inflammationes vel nimis intensae, vel natura deficiente, vel medela perversa, non resolutae.

β) Haemoptysis vel activa vel passiva.

γ) Haemorrhagiarum consuetarum, v. c. mensium, haemorrhoidum &c. suppressio.

δ) Ex-

24) l. c. p. 237.

25) l. c. p. 25.

- δ) Exanthemata, tam acuta, quam chronica, variolae, morbilli, scabies &c. in pulmones repulsa.
- ε) Materiae acres specificae, imprimis rheumatica, catarrhalis, scorbutica, scrofulosa, venerea &c. in pulmones translatae.
- ζ) Ulcera majora antiqua manantia, imprudenter consolidata.

§. 4.

Quaecumque caussa phthiseos in pulmonum vel bronchiorum vasis sanguiferis inflammationem efficit, quam a statu sanitatis alienationem illustr. HUFELAND vim vitalem, in vasorum systemate sanguineque auctam atque exaltatam denominando, omnino distinctissime definit ²⁶⁾. Nulla vero inflammatio partis cujusdam corporis animati exoriri potest, nisi incitamentum vel stimulus quispian in materiam agat, ad hunc recipiendum aptam, vel, ut verius dicam,

26) *Ideen zur Pathogenie* p. 303.

cam, in hunc reagentem. Quod ut fiat, stimuli perceptione cumprimis et absque omni exceptione opus est. Cum autem vis sentiendi in nervis corporis vivi unice habitet, quippe quibus sensorii communis emissariis, animique cogitantis ministris, quaeque animantis pars, sensatione praedita, uberrime instructa est; apparet: nervos quocumque incitamento primum affici, atque tunc in vasa et sanguinem reagere, quo ex fonte inflammationis signa, sanguinis affluxus calorque auctus, atque dolor plus minusve intensus, profuunt. Inflammatio nunc vel phaenomenis facile cognoscendis sese manifestat, vel minus clare sese ostendens, occulta in loco affecto latet. Quae utroque in casu cum reactione, vel natura sola, vel arte adjuvante, aucta, virium antagonismo atque vasorum resorptione non resolvitur, vasa justo magis in sanguinem transfluentem agunt et vinculum partium, eum constituentium, ex parte relaxant, quo fit, ut eae sanguinis partes, quas lymphae coagulabilis et fibrosae sanguinis portionis nomine insignimus,

B

ma-

majori copia fecernantur, atque tali modo pulmones puris incunabula evadant; quod pus procedente tempore acrimoniam induit, tandemque omnem pulmonum substantiam, nulla arte restituendam, consumit. Hoc ipsum pus, ita generatum, vel ex loco profluit cum tracheae ramulis comunicante, vel in ulcere habitat occluso, quod vomicam dicimus. Alius vero pulmonum inflammationis exitus, scirrhusa est substantiae ejus induratio. Tubercula oriuntur, saepe per longum tempus quiescentia, inflammatione vero altera superveniente incensa, puris officinam terribilem constituunt, atque ita quoque phthisis oritur purulenta.

§. 5.

Causis phthisin pulmonalem producentibus nuperrime quoque illustr. BEDDOES, Britannus, atque illustr. GIRTANNER oxygenium, quod inspirando in corpus intravit, et justo majori copia, sanguini sese commiscuit, adnumerari voluerunt. Haec clarissimorum virorum sententia, ut
ut

ut adhuc controversa, maximi est momenti medico in phthiferos curatione versanti, cum, si firmo stat tulo, methodum indicare possit, ad morbum hunc tristem rite tractandum; quare mearum esse partium existimo, eam, hic, quantum vires spatiumque permittunt, paucis examinare.

§. 6.

Vir non minus famigeratissimus optimeque meritis, quam infelix, LAVOISIER²⁷⁾, respirationis negotium, tam diu tenebris sepultum, primus experimentis, omni ingenii acumine et subtilitate institutis, declaravit; ex quibus patet: atmosphaerae aërem, in animantium pulmonibus, sub respiratione modo chemico mirum in modum mutari. Sanguis, ut physiologia docet, e corpore per venas cavas ad cordis atrium dextrum rediens, atque in ventriculum dextrum transfluens, per arterias pulmonales ad pulmones progreditur, et hos usque ad cellulas minutissimas pene-

B 2

27) *System d. antiphlog. Chemie. a. dem Franz. v. HERMBSTAEDT.*

netrat. In his, e tela subtili contextis, ramuli arteriosi cum ramulis venarum pulmonalium anastomosi ununtur. Inspirationis beneficio aër atmosphaericus, e tribus circiter gas azotici partibus, gas oxygenii parte una, exiguaque gas acidi carbonici copia commixtus, in pulmones ingreditur, atque cellulas eorum replet. Nunc gas oxygenium, solum stricto sensu respirabile, principium carbonicum et hydrogenium sanguinis superfluum, in circuitu per corpus majori assumptum, ubicumque ramuli arteriosi anastomosin faciunt, arripit, atque ea sibi jungendo, acidum carbonicum et aquam producit; cui quoque processui forsan, ut GALLINI²⁸⁾ opinatur, reactio vasorum in sanguinem auctior, hydrogenium nempe et carbonicum expellendo, inservit. Quo factò, materia caloris lucisque, oxygenio coadunatae, liberantur, quarum illa partim acido carbonico et aquae, modo generatis, vaporis formam largitur; partim vero cum lucis ma-

28) *Betracht. über die Fortschritte in den Kenntn. d. menschl. Körpers. a. dem Ital. p. 165.*

materia sanguini se adjungit venas pulmonales transfuenti, et ad cordis saccum pulmonalem, ut per aortam denuo in corpus diffundatur, redeunti; quo ex fonte corporis calor, temperaturam atmosphaerae superans, maxima ex parte originem ducit. Explicationi huic processus respirationis, cui tam chemicorum quam physiologorum plurimi sunt additi, multa accuratissime respondent phaenomena. Sanguis venae cavae systema arteriasque circuitus minoris transfluens, semper colorem ex rubro nigricantem habet, cum sanguis venarum pulmonalium atque totius systematis arteriosi majoris, rubedine tinctus appareat; quem colorem quoque sanguis venosus induit, qui cum gas oxygenio in vase clauso communicat, cum contra sanguis arteriosus gas hydrogenio vel acido carbonico expositus, nigricans evadat. Porro experimenta docuerunt, in sanguine arterioso plus principii caloris inesse, quam in venoso, et nullum animal, in quocumque fluido elastico, vitam respirando protrahere posse, oxygenio plane destituito.

to. Illustr. GIRTANNER ²⁹⁾, BEDDOES ³⁰⁾, de la GRANGE et HASSENFRATZ, PARMENTIER, DEYEUX ³¹⁾ et alii hac in re dissentiunt, quippe qui credunt, oxygenium inspiratum partim tantum cum principio carbonico atque hydrogenio sese conjungere, partim vero immutatum sanguini venarum pulmonalium commisceri, et in itinere arterioso totum per corpus sensim sensimque conjunctiones novas, tam fluidas, quam solidas, constituere; quod hac ex causa credunt, quoniam sanguis gas oxygenio expositus, pondere augeatur. Hocce interim phaenomenon facile est explicatu, ita ut non sit, ut ad oxygenium sanguini commixtum confugiamus. Quod illustr. GALLINI ³²⁾ jam tentavit, statuens: ponderis augmentum ab aqua, quae ex hydrogenio sanguinis et oxygenio gas hunc

29) *Anfangsgründe d. antiphlog. Chemie*, pag. 261.

30) *l. c.* p. 109.

31) *Journ. de Phys.* T. I. B. I. p. 372.

32) *l. c.* p. 166.

jus principii quantitatis aliter sese habeant, sed etiam vis vitalis, cujus principium illustr. GIRTANNER in oxygenio quaerit, vel augeatur, vel minuat. Phthisis pulmonalis status est morbosus, a majori oxygenii quantitate, quam naturae leges sanitati permittunt, in corpore praesente, pendens; qui quocunque modo, si principii hujus nimium, vel inspirando vel assumendo in machinam humanam inducitur, v. c. habitando in locis altis aere, praecipue puro, praeditis etc. originem trahit; quod quoque evenit et pulmonum inflammatione, et omnia alia causa, quae vel horum viscerum structuram ita commutare potest, ut plus justo oxygenii in sanguinem ingrediatur, vel eundem ad principium hoc majori copia recipiendum proclivem reddat. Quo facto, sanguis a majori oxygenii copia rubedinis vigorem induit, multoque tenuior, quam in statu naturali evadit³⁵⁾; labia, lingua, faucesque ita colorantur, ut partes musculares nitro imbutae; solida oxygenantur, macescunt atque irritabiliora redduntur; oculi vigent,

sen-

35) l. c. p. 110.

fenfuumque omnium acumen observa-
tur. Statum hunc illustr. BEDDOES
phthifin denominat floridam, ad quam
curandam, aerem, oxygenii minus
quam atmosphaericus continentem, e
duabus partibus hujus, unaque parte
gas hydrogenii vel acidi carbonici
commixtum, in usum vocavit ³⁶).
Gas hoc inspirando anxietas respira-
tionis atque puris rejectio levabantur,
halitusque foetens, phthificis peculia-
ris, evanescebat. Quod mirandum
est, medici Angli WITHERING et
EWART gas acidum carbonicum appli-
carunt, atque inspiratione ejus repe-
tita phthifin pulmonalem se fanasse,
affirmant ³⁷).

§. 8.

Quisque medicus vehementer gau-
deret, si, ut ill. BEDDOES et cum eo
consentientes contendunt, morbus di-
rus, omniaque fere scientiae nostrae
arma eludens, imminutione tantum
oxygenii corporis esset curandus. Proh

B 5 do-

36) A letter to *Erasmus DARWIN* by
Thom. BEDDOES p. 35. 48.

37) Letters from D. WITHERING.

dolor vero etiamnum experientia, utpote sola fida in medicina practica dux, minime hoc probavit. Nec phthifin statum esse corporis oxygenatum, statui potest, quum oxygenii superpondium in phthificorum corpore experimentis demonstrari nequeat. Fluiditas major atque rubor sanguinis exaltatus oxygenii abundantiam non significant, etsi in phthificis semper inveniuntur, sed ab alia causa deduci possunt. Uti enim supra jam dixi, sanguinis vis organica continens inflammatione minuitur; quo fit, ut pars fibrosa et lymphæ humoris hujus coagulabilis, multo magis sese ad pus fabricandum seceruat, quam in statu perfecte naturali. Sequela proxima fluiditas est sanguinis major, quæ quoque principio caloris presentis ex parte tribui potest; nam cum respiratio acceleretur, necesse est, ut major carbonici copia, oxygenio aëris atmosphaerici, in acidum carbonicum commutetur, quod vel in expiratione evehatur, vel sanguini ipsi sese commisceat; hoc autem factò, plus, tam hujus principii, quam principii lucis, in sanguinem intrat, et inde humoris hujus color limpidior redditur,

tur, calor naturalis augetur, atque pulsus, respirationis frequentiae semper intime respondens, acceleratur.

§. 9.

III. BEDDOES quidem, ut doctrinam suam corroboraret, phthisin durante graviditate, inducias facere, urget, quum foetui tunc oxygenium e corpore matris, placenta mediante, adducatur; praetereaue multum hujus principii, propter diaphragmatis actionem imminutam, inspirando assumi non possit, ita, ut deoxygenatio aliqua efficiatur³⁸⁾. Verum contra hoc auctores diarii celebris³⁹⁾ summo jure jamjam monuerunt: phthisin minime semper esse eandem; illamque tantum in graviditate suspendi, quae tarde progrediatur, et vel tuberculosa, vel pituitosa, e pulmonum debilitate topica exorta, omnisque febris expers sit.

§. 10.

38) l. c. p. 104 seq.

39) *Journal d. Erfind. Theor. u. Widersprüche in d. Nat. u. Arzn. W.* 9 St.

Quum ill. BEDDOES nec speciem nec stadium phthiseos distinxerit, nec, ut necesse est, ad causas hujus morbi diversas respexerit; facile intelligitur, omnia experimenta, ad phthisin curandam facta, illaque, quae ill. WITHERING atque EWART affirmant de phthisi sanata, nullius esse momenti; quod eo magis credere nobis licet, quoniam Germaniae medici quidam celeberrimi, illustr. RICHTER, HOFFMANN, BÜHNER gas acidum carbonicum cum aëre atmosphaerico mixtum, in usum quidem vocarunt, aegrotos autem minime sanarunt, etsi levationem aliquam respirationis sputique exscreationis momentaneam observarint⁴⁰). Illustr. GIRTANNER quidem, aegrotum phthisi purulenta vera laborantem, et quod maxime admirandum, stadio tertio jamjam praesente, inspiratione gas, ex parte una acidi carbonici aërisformis, et duplici aëris atmosphaerici, compositi, ter quotidie repe-

40) HVEELAND *Journ. d. pract. Heilkunde* B. I. St. 2. p. 221. sq.

repetita, sanasse commemorat; cujus morbi historiam pluribus verbis, in libello infra citato ⁴¹⁾ descriptam invenimus. Quo de facto etsi nequaquam dubitamus, documentum tamen theoriae beddoesianae illud non habemus; cum nil nisi hoc exinde cluceat: gas irrespirabile cum aëre atmosphærico coniunctum, minus quam hoc pulmones irritare, atque ita respiracionem levare, calorem auctum vero pulsusque celeritatem minuere. Ill. BAKE interim, medicus Philadelpheiae, experimentis permultis in animalibus varii generis factis, edoctus, affirmat: gas acidum carbonicum, inspirando in corpus animale inductum, animalia, (quod diu iam iam innotuit) brevi tempore necare; quod vero huius loci est, semper caloris naturalis augmentum pulsusque frequentiolem observavit, tunc quoque, quum, secundum BEDDOESII methodum, oxygenii et acidi carbonici mixtionem ad experimenta supradicta in usum vocasset.

§. II.

(41) ibidem p. 209. sq.

§. II.

Sit interim gas acidi carbonici inspirati effectus, qualis demum ille fit; hoc tamen in promptu est: id nullo modo, etiamsi cum BEDDOESSIO sentiamus, aptum esse ad respirandum in statu pulmonum phthifico. Ill. BEDDOES intendit, ut et corporis oxygenium superfluum, secundum chemicae affinitatis leges, gas minus, aëre atmosphaerici, oxygenii continentis ope, absorbeatur, atque ita expirationis beneficio e corpore ejiciatur; et hujus principii accumulatio impediatur. Fluidum autem expansile, quod utrique inservit, gas acidum carbonicum esse non potest, cum ne minima quidem oxygenii pars connubium cum eo ineat, quia principium carbonicum oxygenio jamjam saturatum et ita in gas acidum carbonicum commutatum est; oxygenationem vero hujus acidi superfluum chemici nondum observarunt. Nos, qui minime ignoramus, phthificorum pulmones cuique incitamento praecipue patere, atque inspiratione aëris, multum oxygenii continentis, nimis irritari, omnino

nino quoque hac ex ratione credimus, aerem alias vitalem, nunc letalem esse dicendum, cum absque dubio morbi decursum praematurare, vitamque paululum quidem rursus incendere, sed celerius etiam consumere videatur. Quare ut stimulus aëris inspirati minuatur, minime vero ad oxygenium superfluum absorbendum, per salutare esse putamus, quod miser phthisi affectus aërem inspiret, parum tantum hujus principii complectentem. Cui consilio ut maxime respondeatur, optimum videtur factu, naturae nutum sequi, quippe quae atmosphaeram tali modo miscuit, ut parti oxygenii uni tres circiter azotici expansi partes sint adiunctae. Sin igitur vel hujus copia augetur, vel illius minuitur, itaque utraque in via azotici superpondium majus evadat, existimare licet: liquidum hoc compositum, ad usum supradictum optimum esse aptissimumque, omnem attentionem merens, et quemque medicum in phthisi curanda applicandum etiam atque etiam invitans.

Pauca

Pauca haec de theoria BEDDOES Britanni sufficiant; plura dicere, ut res tanti momenti mereretur, huius libelli fines admodum arcti, non permittunt.

§. 12.

Prognosis haud magnum praebet solatium. Celeb. medicorum permulti in hoc consentiunt: phthisin purulentam veram cum febre hectica jam conjunctam rarissime tantum radicaliter posse sanari. Stadio primo vero regnante morbus a medico vinci adhuc potest⁴²⁾. Si causae remotae morbum producentes eae sunt, quae arte demi possunt, dispositione absente; pure benigno, cocto, facile ejiciendo; febre hectica deficiente; appetitu atque digestionem non prostratis, phthisis est sanabilis, medicinamque agnoscit⁴³⁾. In stadio autem altero tertioque, aetate juvenili, tuberculis

42) MORTON Pthiologia p. 171. FRIETZE l. c. p. 63.

43) STOLL ratio medendi p. 401. SELLE l. c. p. 308.

lis exulceratis; pure maligno, crasso, dulci, foetido ⁴⁴); alvi colliquatione atque capillo evanescente ⁴⁵); viribus tandem consumptis, spei multum medico nequaquam superest, cum tunc plerumque mors miserum aegrotum e medio tollat.

§. 13.

Phthiseos purulentae medela duplex est, vel radicalis, vel palliativa. Illa in causa remota quae interruptenda, removenda atque eliminanda, consistit, ne pulmonum exulceratio oriatur, et jamjam exorta, non progrediatur. Causarum huc pertinentium, supra jam enumeratarum, quaeque pro diversa ratione sua aliter atque aliter est tractanda.

α) Ante omnia prophylaxis, praesertim in dispositione phthilica, est curanda. Caveant homines dispositioni in phthi-

44) STOLL l. c. p. 402. BENNET Theatrum tabidor. p. 110.

45) HIPPOCRATIS Aphorismi V. II. 12.
14.

phthisin obnoxii, omnia, sanguinis motum nimis accelerantia, tam diu saltem, donec vasa pulmonum tenera, aetate virili, firmitatem acquisiverint sufficientem; fugiant motum corporis, modum excedentem, quietemque nimiam, thoracem comprimentem; animi affectus perturbantes, spirituosorumque abusum; ne sanguinis congectiones, vasorum lacerationes, inflammationes, atque dein exulcerationes in pulmonibus exoriantur. Ne vero quis phthisi, contagione mediante, inficiatur, omne cum phthisicis commercium noxium, ut lectus communis, vestium usus, coitus atque pure ejecto inquinatio, vitandum. Infectione autem exorta, evacuantia lenia ⁴⁶⁾, resolventia et diaphoretica e. g. antimonialia, camphorata, vesicatoria, balnea &c. antiseptica et mitigantia, v. c. lac, mucilaginoso &c. adhibeantur.

β) In omni pulmonum inflammatione methodus abusive antiphlogistica, majore jure antinflammatoria dicta, rite est applicanda. Hujus loci sunt

46) SACHTLEBEN *l. c.* p. 79.

inflammatio occulta, latens seu chronica, omnem medici attentionem flagitat, cum status hic periculosus facile negligatur, plurimisque in casibus phthiſeos fontem constituat ⁴⁸). Dolor levis, sed fixus, tussi, respiratione profunda atque corporis motu auctus, interdum quoque pulmonum compressio animadvertitur; mox febricula adest, mox vero corporis functiones non laeduntur. Signis his se ostendentibus, omnia sanguinis circuitum accelerantia sunt fugienda; venaesectiones, quibus parum sanguinis, tres circiter vel quatuor unciae, e corpore emittitur, iteratae ⁴⁹), vesicatoria et foniculi; mercurius ⁵⁰), potus copiosus, diaetaque vegetabilis in usum vocanda.

γ)

- 48) BAGLIVII praxis med. Lib. I. C. IX.
 REYLAND *v. den verborg. Entzünd.*
 1790.
- 49) *Edinburger Versuche.* P. IV. Art. 28.
 PRINGLE Observat. on the diseases of
 the army.
- 50) REID. *l. c.* PORTAL Mémoires de
 l'Acad. des sciences à Paris. A. 1781.

γ) Haemoptysis, viscus respirationis nobilissimum afficiens, semper periculosa est, et phthisin pulmonalem, pumprimis dispositione praesente, saepe excitat. In paroxysmo animi corporisque quies, situs capitis verticalis, salia acida vegetabilia mediaque potui addita, clysmata et pediluvia magnum adferunt levamen. Tunc vero causae efficientes sunt respiciendae.

αα) Inflammatione plethorae apparentibus, sanguinis imminutio, cum primis sectione venae saphenae instituenda; acidum seu cremor tartari, acetum et succi vegetabilium acidi; potus mucilaginosus; thoracis fomentatio frigida; vesicatoria, clysmataque et pediluvia calida non nihil auxilii praebent.

εβ) Colluvies biliosa primarum viarum solventia indicit lenia, et, cruditatibus turgentibus, emetica⁵¹⁾; hisque vero ejectis, acida mineralia sunt propinanda

C 3

da

51) RICHTER *med. chir. Bemerk.* p. 109.

da⁵²). Infarctus si adfunt, methodum curativam postulant KAEMPFII, a medico tamen secundum rationem modificandam⁵³).

γγ) Haemoptysin putridam acida mineralia, Aetheres, China, alumen⁵⁴) &c. scorbuticam vero, plantae tetradynamiae, acida vegetabilia, diaetaque vegetabilis depellunt.

δδ) Spasmi, sanguinis in pulmonibus accumulationem producentes, hujus imminutionem plerumque vetant. Ipecacuanha⁵⁵), opium⁵⁶), vesicatoria⁵⁷), fomentationes emollien-

52) STOLL rat. med. T. 2. p. 140.

53) *Neue Methode d. Krankh. des Unterleibs zu heilen.*

54) QUARIN animadvers. pract. 1786.

55) KAEMPF über d. krampffst. Eigensch. d. Ipecac.

56) SELLE l. c. p. 164.

57) CULLEN *Anfangsgr. d. pr. A. W.* T. 2. pag. 150. PERCIVAL *Essays.* Vol.

lientes⁵⁸⁾, clysmata pediluvia-
que calida, antispastica sunt
optimae notae, haemoptysin
ex hoc fonte profluentem fe-
dantia.

εε) Menses, haemorrhoides aliique
sanguinis fluxus, naturae ne-
cessarii, suppressi, sanguinis im-
minutionem topicam, hirudini-
bus vel cucurbitulis faciendam,
vapores relaxantes, fomentatio-
nes atque pediluvia indicant.
Pellentibus vero sic dictis, me-
dicus tantum rationalis cum
grano falis uti potest.

ζζ) In materias acres, pulmonum
vasa corrodentes v. c. pus &c.
mucilagines Orchidis radice,
lichenum variorum, gumma-
tum, sem. lini⁵⁹⁾, emulsiones,
lac &c. salubriter agunt.

C 4

77)

Vol. I. p. 233. FORDYCE Fragment.
chir. et med. p. 78.

58) SELLE *l. c.* *ibid.*

59) SACHTLEBEN *l. c.* p. 51.

57) Debilitas vasorum habitualis roborantia, Chinam, fomentationes frigidas postulat.

58) In laesionibus, foris admissis, plaga, pressu &c. nisi violento, currendo, saltando, clamando, instrumentisque canendo, &c. quibus pulmonum vasa rumpuntur, sanguisque eorum diffunditur, exortis, plerumque febris expertibus, acida mineralia; sales medii refrigerantes; nitrum in spiritu diluto vini solutum⁶⁰⁾, aqua frigida, fomentationes refrigerantes⁶¹⁾ et venaesectiones medici sint arma, hunc morbum debellatura. Vulnus, pulmonum substantiam penetrans, sanguinis in thoracis cavo diffusum emissionem imperat, situ conveniente, inspiratione profunda, fluidique blandi injectio-

60) Nov. act. Societ. scient. Vpsal. V. I.
p. 109.

61) SCHMUKKER *Wahrnehm. aus der Wundarzn.* K. P. 2.

ctione peragendam; et si in thoracis parte superiori sese ostendit, musculorum intercostalium, inter costam sextam et septimam, sectione opus est, ut humorum effluxus perficiatur. Tum corpora aliena ingressa, v. c. costarum particulae, omni studio sunt extrahenda atque vulneris labia sub inspiratione emplastro adhaesivo rite tegenda, quo modo vulnus, natura auxiliante, sanatur.

Causis haemoptyseos supradictis demtis, extravasati sanguinis evacuatio, expectorantium beneficio v. c. antimonialium, senegae et scillae rad. gummi ammoniaci, mellis acetati &c. instituenda; tussis vero moderanda, atque febris, secundum indolis suae indicationes, tractanda.

9) Haemorrhagiae naturales et consuetae suppressae, modo jamjam dicto revocandae sunt.

ε) Exanthemata in pulmones repulsa, antimonialibus, sulphureis,
C 5 cam-

camphoratis ⁶²⁾, balneis calidis sulphuratis, vesicatoriis, fonticulis atque fetaceis vel in cutem reduci, vel sensim sensimque e corpore ejici debent.

§) Ulcera inveterata imprudenter fanata, vesicatoriis, fonticulis, fetaceisque in vicinia applicandis, restituenda sunt.

*) Acria specifica medicamentis sic dictis specificis, vulgo notis, fugantur, v. c. rheumaticum, diaphoreticis ⁶³⁾ vesicatoriis &c. venereum, mercurio ⁶⁴⁾; serofulosum, plantis acribus et narcoticis, antimonialibus, terra salita ponderosa ⁶⁵⁾ &c. &c.

§. 14.

62) SELLE *l. c.* p. 301.

63) idem *l. c.* p. 302.

64) HAHNEMANN, GIRTANNER et FRITZE *über d. vener. Krankh.* — BELL *über den vener. Tripper. a. d. Engl.*

65) HUFELAND *über d. Scrofelkrankh.* THILENIUS *med. chir. Bemerk.*

§. 14.

Caussas, hic breviter pertractatas, si medicus tollere non potest, succedit exulceratio pulmonum. Ulcus vomicae characterem prae se fert, et sensu pressiois in pulmonum loco uno eodemque, tussi sicca saepe repetita, inspiratione anxia, dolore aucto in pulmone altero, si aegrotus situ horizontali decumbit, proditur. Quae vomica, si per longum tempus occlusa manet, pus in ea contentum magis magisque acrius evadit, tandemque sanguini admixtum febrem lentescentem inducit. Quamobrem medici est, pus quam citissime expellere, hujus in sanguinem transitus ut impediatur, cavere, atque hunc in finem vomicae saccum destruere. Quod peragitur inspiratis vaporibus vel leniter irritantibus, tussimque quasi artificialem creantibus, quales acetum calori expositum emittit; vel resolventibus atque emollientibus calidis, e floribus Sambuci aliisque vegetabilibus hujus indolis, minime vero talibus, quae nihil principii volatilis continent, v. c. foliis Verbasci
Tha-

Thapsi, Althaeae off., Malvae generis; furfuribus triticeis &c. quippe quorum vis efficax emolliens in principio mucilaginoso solo inest, vapores nequaquam comitante. Huic inspirationi machina bene aptata, cujus specimen BUCHOZ ⁶⁶), MUDGE ⁶⁷) et SACHTLEBEN ⁶⁸) ediderunt, optime infervit. Porro expectorantia, squillitica, antimonialia, fenega, sal ammoniacum potui demulcenti admixtum ⁶⁹) nec non emetica, parca dosi assumpta ⁷⁰), tandemque exercitationes convenientes, v. c. vectio curru et equo, deambulatio, haud quaquam vero tali excessu ut SALVADORI postulat ⁷¹), indicationi supradictae satisfaciunt. Vomicae rupturae moment-

66) *Abhandl. über d. Schwindsucht a. d. Franz.*

67) *Abhandl. v. katharrhal. Husten.*

68) *l. c.*

69) SELLE *l. c.* p. 309.

70) REID *l. c.* SIMMONS *practic. observ. on the treatem. of consumpt.*

71) SALVADORI *über d. Lungensucht. a. d. Ital. Journal d. Theorien. H. 2.*

mentum appropinquare, artuum tremor, anxietas, animi deliquia vertigo &c. significant. Pus, si major ejus copia, jam existens, subito ejicitur, tracheam inundat, atque ita suffocationis causa fieri potest; dum vero sensim sensimque bronchia petens, per asperam arteriam foras evehatur, febre absente, medicum spes nequam deserit. Medicaminum nominatorum usus continuatus, situs corporis horizontalis, atque vesicatoria, fonticuli, setaceaue thoraci vel in loco ei vicino applicata, puris eliminationem bene promovent, ejusque resorptioni provident.

§. 15.

Sed quibus se prodat pus qualitatibus, ut a muco, atque ita status exulceratus a phthisi pituitosa, longe aliter tractanda, distingui possit? inquirendum est. Criterium hoc e sputo excreto vere perdifficile est, cum nec conspectu, nec aliis scrutiniis, puris existentia certissime probetur, nisi morbi symptomata respiciamus. Viri
ce-

celeberrimi, DARWIN⁷²), BRUGMANNUS⁷³), SALMUTH⁷⁴, GREN⁷⁵), HILDEBRAND⁷⁶) et GRASMAYER⁷⁷) praecipue experimentis pus examinarunt. GRASMAYER quidem affirmat, pus certe cognosci posse, si materiae ejectae, cum aequalibus aquae calidae partibus commixtae, aequalis alcali vegetabilis soluti quantitas terendo addatur. Pus praefens e mixtione, per horas aliquas quiescente, gelatinae tenacis specie fundum petit; mixtio autem eo carens nihil sedimenti conspectui objicit. Tentaminibus vero ab ill. GOTTHARD⁷⁸), MIRABELLI⁷⁹) nec

72) DARWIN exper. establishing a criterion between mucaginous and purulent matter.

73) Diff. de puogenia. Gröning. 85.

74) Diff. de diagnosi puris. Gotting. 83.

75) *Syst. Handb. der gesammten Chemie.* P. 2. p. 425. sq.

76) *Handb. d. Chemie.* P. 3.

77) *Abhandl. v. Eiter.* Götting. 90.

78) *Leitfaden Kranke zu prüfen.* p. 191.

79) *Physisch - chemische Aufsätze. a. dem Ital. Leipz.* 95.

nec non a memet ipso institutis, didici: hocce criterium neutiquam semper esse tutum, sed potius facile nos fallere posse, cum nil nisi hoc doceat: materiam, modo descripto sese ostendentem, majori inflammationis gradu productam esse ⁸⁰). Illa interim puris qualitas, quod facile in fermentationem acidam, moxque in putredinem foetidam transit, optimum adhuc ejus signum esse videtur, cum mucus nunquam acidus evadat, et tarde tantum putredinem induat ⁸¹). Vti vero jamjam dixi, omnia symptomatica rite accurateque considerari debent, ne in errorem incidamus.

§. 16.

Sed ad vomicam redeo, quae pure excreato, medico nunc, ut sanetur, imperat. Vitae genus non turbatum, corporis animique quies cum de-

80) *Saltzb. med. chir. Zeitung.* 3B. 1792. p. 173.

81) BRUGMANN'S *l. c.* §. 92. HERBSTAEDT *Grundriß. d. allg. Exper. Chemie.* §. 749.

delectatione; exercitationes modicae; climatis mutatio; itinera per mare⁸²⁾; diaeta tandem blanda, bene nutriens, infra adhuc enumeranda, plus quam omnia medicamina, si anti-inflammatoria non plane spernis, in satisfaciendo huic indicationi valent. Hujus loci praecipue quoque est inspiratio gas parum oxygenii in se habentis, ex anaticis circiter partibus aëris atmosphaerici et azotici, vel ex parte una illius dimidiaque hujus compositi. Apparatum huic fini respondentem, illustr. GIRTANNER invenit, atque tabula aenea delineatum descripsit⁸³⁾. Ter vel quater circiter de die mensuras tres hujus aëris aegrotus hauriat, quem si semper inspirare possit, v. c. in conclavi minori eo impleto, longe omnino esset melius, cum omnis tunc al-

82) PLINIVS histor. natur. l. 32. c. 6. CELSVS l. 3. c. 22. BOERHAVE aphorism sect. 857. f. CVLLEN *Anfangsgr. d. pr. A. W. T. 2. p. 231.* WHYTT *Jämtl. Schrift. p. 495.*

83) *Journal d. pract. Heilkunde. B. 1. St. 2. p. 248.*

alternatio abesset. Ad gas azoticum commode ex aëre atmosphærico separandum cl. MARK methodum apparatusque idoneum descripsit, de quibus in diario chemico, infra laudato, plura invenies⁸⁴⁾. Gas oxygenium e contrario, quod medicorum nonnulli commendarunt, ex ratione supra jam explanata, vitandum et nullo modo in usum vocandum est.

§. 17.

Non vero omni in casu vomica dirupta pus in se habens in tracheam mittit, utpote quod alium interdum petit exitum, vel per musculos intercostales, vel thoracis cavum. Illud si evenit, empyema exoritur spurium, aut si mavis, abscessus pulmonum, integumenta externa tumefaciens; hoc autem in casu pus pulmones inter et thoracem effunditur, atque ita empyema verum producit. Empyema spurium tumorem constituit, in quo digitis

84) CRELL *chemische Annal.* 1795. St. 6. p. 507.

gitis explorantibus materia percipi potest fluctuans; qui tumor, scalpello dissectus, in ulcus abit, illo modo tractandum, quem jamjam in vulnere thoracis pulmonumque supra descripsi. Empyema verum adesse, respirationis, vomica dirupta paululum relevatae, anxietas aucta significat. Proinde situs horizontalis aegrotum gravat et motu thoracis celeri fluctuatio aliqua observatur. Interdum quoque spatium intercostale dilatatur, tegumenta externa intumescunt, atque abscessus in parte thoracis inferiori, prope diaphragma, sese ostendit fluctuans. Malum hoc, e phaenomenis enumeratis cognitum, paracenthesin postulat chirurgicam ⁸⁵) ita instituendam: abscessus si adest, recludatur, eo vero absente, thorax, dissectis integumentis, musculorum intercostalium in medio, costam inter sextam et septimam, nec

85) MOHRENHEIM *Beobachtung. verschied. chir. Vorfälle.* B. 2. SCHMUKKER *vermisch. chir. Schrift.* B. I. BELL *Anfangsgr. d. Wundarzneykund. a. d. Engl.* B 2. HOFFMANN *l. c.* p. 56. HEMMANN *med. chir. Aufschlüsse.* Berl. 1778.

nec non columnam vertebrarum inter et sternum, sectione cauta aperiatur, ne arteria intercostalis, nec superior, nec inferior, laedatur. Nunc quoque pleura, si digito exploranti puris fluctuatio sese objicit, lanceola discindatur, atque pus, canali mediante extrahatur, quod pus, si consistentiae esset tenacis, liquore blando injecto est diluendum. Puris vero in mediastino anteriori contenti, e situ dorsali gravante cognoscendi, effluxus, sterni trepanatione obtinetur.

§. 18.

Symptomata vero, huc usque pertractata, plerumque febris comitatur lenta hectica, aegrotum lecto adfigens. Quae febris vel puris acris resorptione, vel incitamento oxygenii inspirati aucto in pulmones exulceratos, creatur. Puris excretionem levata, febris ipsa quoque levatur. Huic indicationi medicamina satisfaciunt alimentaque blanda, bene facileque nutritiva atque acredinem lenientia. Cujus indolis et optimae notae sunt mucilaginosa vegetabilia, et gelatinosa

D 2. regni

regni animalis. Quare in usum vocanda: Lichenis variae species, v. c. prunastri, farinaceus, pulmonarius, imprimis autem islandicus⁸⁶⁾ et furfuraceus; Orchidis specierum radices⁸⁷⁾; Boletus suaveolens⁸⁸⁾; semen Tritici hiberni; Avenae sativae atque Oryzae sativae; Sagu &c. Corpora haec vel aqua vel lacte recenti coquantur, et decoctum mucilaginosum assumatur. Porro se commendant: avium ova; Testudinum genus; Rana temporaria et viridis; Ostrea edulis; Limax ruber; caro Colubri Beri et Viperac; Cancer Pagurus et Astacus, modo supra dicto tractata⁸⁹⁾; Lac, praecipue humanum et asinum; herbae recentes lactescentes, e. g. Cichorium
In-

- 86) STOLL. rat. medendi Tom. 3. FRITZE *med. Annal. B. I. p. 204.* SCOPOLI *Histor. nat. p. 441.* CRAMER *diff. de Lich. isl. Erlang. 80.* FRITZE *Annal. d. clin. Inst. zu Berlin. H. 2.*
- 87) PERCIVAL *Essays V. 2. p. 45.* FRITZE *med. Annal. B. I. p. 204.* FRITZE *l. c. H. 2.*
- 88) FRITZE *l. c. H. 2.* ENSLIN de Bol. *sqav. Erlang. 1785.*
- 89) KAEMPF *Neue Method. d. Krankh. d. Unterl. zu heilen.*

Intybus et Endivia; Leontodon Taraxacum &c. fructus succulenti, dulces, acidi v. c. Citri, Pyri et Pruni specierum variarum; Cucumeris fativi &c. Acidum carbonicum⁹⁰⁾ et sulphuricum⁹¹⁾ potui commixtum. His enumeratis, diæta exacta, atque aëris, minus pulmones irritantis, inspiratione, plus valemus, quam multis medicaminibus aliis, a variis medicis commendatis, quorum alii roborantibus, alii balsamicis utuntur. Roborantium præcipua sunt: China, quam de HAEN⁹²⁾, ROSENSTEIN⁹³⁾, TISSOT⁹⁴⁾, van SWIETEN⁹⁵⁾, et HALLER⁹⁶⁾ laudant; MEAD vero⁹⁷⁾, CULLEN⁹⁸⁾, FOTHERGILL⁹⁹⁾, et

D 3

SEL-

- 90) PERCIVAL *l. c.* PRISTLEY exper. and observat. on differ. kinds of air. BERGMANN opusc. Vol. I.
 91) SIMMONS, FOTHERGILL, REID, *l. c.*
 92) Rat. medendi. T. XII. p. 236.
 93) *Anweisung zur Kenntniß u. Kur der Kinderkrankh.* 1785.
 94) Tissot Avis au peuple. p. 119.
 95) Comment. T. 4. p. 94.
 96) Opusc. med. T. 3. p. 34.
 97) Monita et præcepta. p. 27.
 98) *Anfangsgr. d. Arzneiw.* T. 2. p. 235.
 99) Lond. med. observ. Vol. 5. p. 345.

SELLE ¹⁰⁰) rejiciunt; porro Arnica montana ¹⁰¹), Quassia, Cascarilla, Polygala amara &c. Balsamica in pthi- si commendata balsama sunt nativa, ut peruvianum ¹⁰²) et Copaiva ¹⁰³); Myrrhae gummi resina ¹⁰⁴) ol. Asphalti ¹⁰⁵); suffitus et halitus aromati- ci e Resinis odoriferis atque herbis oleo athereo praeditis ¹⁰⁶). Huc quo- que habitatio in bovili commendata pertinet ¹⁰⁷).

§. 19.

- 100) Med. clin. p. 310.
 101) STOLL rat. med. T. I. Lib. 2. p. 201.
 102) SIMMONS *l. c.*
 103) LENTIN *Beobacht. einig. Krankheit.* p. 58. FULLER Pharmacop. extemp. p. 275.
 104) BALDINGER Pharmac. edinb. p. 367.
 105) THEDEN *Neue Bemerk.* P. 2 p. 206. LENTIN *l. c.* p. 103. THILENIUS *med. chir. Bemerk.* SACHTLEBEN *l. c.* p. 231.
 106) MEAD monita et praecept. Sect. X. p. 29. sq. MUZEL *med. chir. Wahr- nchm.* St. I. p. 7. WILLIS pharmac. rat. P. 2. C. 6.
 107) *Schued. Abhandl.* 1782. READ sur les effets du sejour des étalles dans la pthisie.

§. 19.

Reliquum est, ut de cura palliativa quoque pauca addamus. Haec in symptomatibus, aegroto maxime molestis, leniendis, vitaeque misero, quantum fieri potest, levanda constat. Inprimis tussis phthysicam excruciat, cui depellendae mucilaginosae supradictae, fauces lubricantia, pusque ichorosum irritans mitigantia, inserviunt; quod pus, ut facilius ejiciatur, aegrotus horizontali situ decumbat. Ne vero tussis, nunquam remittens, somnum fuget, quietemque nocturnam, atque ita virium consumptionem acceleret, paregoricum aliquod, v. c. opium in parca dosi, ut phthysicus vespere assumat necesse est. Ad sudores colliquativos demendos Agaricum laricis commendat de HAEN¹⁰⁸) et Salviam officinalem van SWIETEN et MELLIN¹⁰⁹). Acidum sulphuricum quoque et Opium hic sunt proficua. Profluvia alvi colliquativa, materias postulant mucici-

108) Rat. med. T. XII. p. 251.

109) Comment. T. 2 p. 370. Mater. med. p. 75. Salviam nocere, quum calorem et siccitatem majorem efficiat QVARIN in obs. pract. p. 91. adnotat,

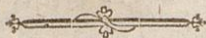
cilaginosas cum opio conjunctas, et medicamina amara, roborantia, v. c. Angusturam; Quassiam et Simarubam; radicem Columbo et Arnicae montanae &c. De HAEN ¹¹⁰⁾, atque STOERK ¹¹¹⁾ hunc in finem Lythrum Salicariam laudant. Aphthae sub morbi finem se ostendentes, melle aceto, Borace, Alumine atque Vitriolo Zinci tractari possunt.

§. 20.

Et hoc quidem modo cum morbo, generi humano inimicissimo bellum est gerendum. Raro tamen medicus eum vincit atque in fugam vertit, nisi in primo ejus impetu, febre eum nondum comitante. Hac jam praesente, ars plerumque vana est, cum exulceratione nimis progressa viscus tunc consumatur ad vitam protrahendam omnino necessarium, nullo vero medicamine restitutum.

110) *l. c.* T. 3. p. 196. T. 4. p. 250.

111) *Annal. med.* p. 108.

THESES.

1.

Imaginatio matris in foetus formam nihil valet.

2.

Fibrae lentis crystallinae, acidis tractatae, arte non producuntur, sed tantum conspectui patentes redduntur.

3.

Saccus lacrymalis status est morbosus canalis lacrymalis.

4.

Systema Richterianum in puncto lucis compositi tantum, ab antiphlogistico discrepat.

5.

Gas azoticum ex oxygenio et lucis principio constare, cl. Goetlingii experimentis non probatur.

6. *In*

6.

In mensium obstructione electricitas armis medici efficacissimis adnumeranda.

7.

Sectio caesarea per lineam albam solum institienda.

8.

In herniae cruralis incarceratae operatione, glandulae inguinales omni attentione respiciendae sunt.

9.

Hydropis tunicae vaginalis operatio per sectionem, caeteris praesferenda.

10.

Extracti paratio pharmaceutica accuratam postulat cognitionem principiorum vegetabilis-efficacium, eorumque naturae.

II.

Ante quintum mensem nullum adest graviditatis signum.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Light Blue	Light Cyan	Light Green	Light Yellow	Light Red	Light Magenta	White	Light Grey	Black
Dark Blue	Dark Cyan	Dark Green	Dark Yellow	Dark Red	Dark Magenta	White	Dark Grey	Black

adeft
rae,
rum,
ccu-
ratio
ttent-
ope-
so-
ar-